

Citát:

*„Kde žádné stromy
nerostou, tam už je
i pelyněk považován
za strom.“*

čínské přísloví

Úvodník

Vážení čtenáři,

před pár dní zrušil ministr životního prostředí plánované jednání u kulatého stolu se zástupci obcí, krajů, ekologických organizací a vědců, na němž se měla řešit podoba připravovaného zákona o Národním parku Šumava. Důvodem k tomuto rozhodnutí bylo oznámení členů stínové vědecké rady v čele s Jakubem Hruškou, že odstupují od dalších debat, protože prý naprostá většina jejich odborných připomínek k připravovanému zákonu není akceptována. Nemohu posoudit, do jaké míry je toto tvrzení pravdivé, neboť sám nejsem přímým účastníkem těchto jednání, ale nalezení kompromisu vždy vyžaduje ústupky u všech zainteresovaných.

S názorem vědecké rady, že návrh zákona připravovaný ministerstvem životního prostředí směřuje k upřednostnění privátních developerských zájmů nad veřejnými zájmy ochrany přírody, je možné dalekosáhle polemizovat už i proto, že za veřejným zájmem se „schová“ všechno možné.

Je velkoplošný a na řadě lokalit nenávratný rozpad smrkových porostů a celého ekosystému v Národním parku Šumava, způsobený rozsáhlým bezzásahovým režimem, který zavedla minulá vedení parku pod taktovkou bývalých ministrů životního prostředí, oním veřejným zájmem ochrany přírody? I když samozřejmě platí na národní parky jiná měřítko než na hospodářské lesy, dost o tom pochybuji. Vždyť v hraniční oblasti již vznikla souvislá plocha téměř dvaceti tisíc hektarů bez vyspělých porostů, nebo s jejich posledními zbytky, a ohroženy jsou již samy přirozené funkce lesa v této krajině! Není paradoxem, že území speciální ochrany není schopno zajistit tyto funkce alespoň v rozsahu, jaký zde po více než 200 let zajišťovaly hospodářské lesy?

Není tak obecně zpochybňován význam ponechání části přírody samovolnému vývoji? Opravdu nelze provádět ochranu přírody a klimatu efektivněji? Jak se dočtete dále, nabývají takové hlasy na síle u našich německých sousedů. Ti navrhuji, aby právě v národních parcích bylo umožněno přírodě blízké obhospodařování lesů, které zajistí splnění ekologických cílů jednak v oblasti ochrany životního prostředí, ale také např. v oblasti výroby bioenergie. Další zvyšování bezzásahových ploch považují za neudržitelné hazardování s přírodními zdroji.

Přiměřenost v ploše a zohlednění rizik při rozhodování o tak rozsáhlém území

jako je Národní park Šumava patří k zodpovědnosti všech, kteří rozhodují. Zatím jsme však byli bohužel svědky toho, že rozhodovat chce každý, ale bez odpovědnosti!

Ing. František Kučera
předseda SVOL

Co můžeme očekávat od novely zákona o lesích?

Legislativní odbor ministerstva zemědělství připravil tzv. technickou novelu lesního zákona a po několikaměsíčním projednávání ji koncem října předložil vládě ČR ke schválení. Hlavním důvodem pro předložení této novely byla úprava a sladění lesního zákona se správním řádem a dalšími obecně platnými legislativními normami. Současně bylo doplněno a v několika případech zpřesněno znění několika ne zcela jasných ustanovení zákona.

SVOL k navrženému znění novely opakovaně zpracoval a předložil připomínky a zástupce republikového výboru se zúčastnil všech jednání, která byla k tomuto tématu svolána. Společně s představiteli LČR a VLS jsme hájili zájmy vlastníků a lesních hospodářů a v řadě případů se nám podařilo prosadit naše stanoviska – např. povolení vjezdu na lesní cesty zůstalo v pravomoci vlastníka, povinnost opakovaného vícedenního školení odborných lesních hospodářů byla vypuštěna, stanovená náplň činnosti odborných lesních hospodářů se týká pouze OLH placených státem a z větší části byla upravena podle doporučení schválených Koordinační Radou NLP. Při neplnění povinností může být OLH pouze odvolán, nikoliv současně pokutován. Náš požadavek zrušit povinnost hlásit orgánu státní správy těžbu nahodilou, po které vznikne holina větší než 0,20 ha, byl omezen pouze na lesy ve vlastnictví státu, nebyl přijat ani náš návrh vázat volný sběr suché klesti na souhlas vlastníka.

Přínosem pro vyhotovení a schvalování lesních hospodářských plánů je nařízení termínu jednání o požadavcích třetích osob na obsah LHP nejpozději 6 měsíců před počátkem jeho platnosti, bohužel vypadla důležitá, námi navrhovaná, věta: „na později uplatňované požadavky nebude brán zřetel“.

Uvítat je třeba i vyřešenou možnost zkrácení platnosti LHP v případech sloučení dvou či více LHC téhož vlastníka. Novela navrhuje též několikánásobné zvýšení hodnot faktorů ekologické váhy lesa, což se výrazně projeví při výpočtu poplatků v rámci řízení o odnětí lesních pozemků. Naopak za problematické považujeme oprávnění státní správy lesů povolit z vlastního podnětu nebo na návrh orgánu ochrany přírody pastvu dobytka v lese, zřejmě nesplnitelná bude i povinnost uložená OLH placenému státem vyznačovat ve svěřeném úseku veškerou úmyslnou mýtní těžbu (v doporučení NLP je povinnost vyznačení mýtní těžby podmíněna žádostí vlastníka lesa).

Zásadně nesouhlasíme s ustanovením zařazeným do novely zákona dodatečně a bez předchozího projednání, které opravňuje „osoby, které prokážou zájem“ navrhnout zařazení (případně i vynětí) lesa do kategorie zvláštního určení. O návrhu rozhodne orgán státní správy lesů pouze „po vyjádření vlastníka“ - tedy i proti jeho vůli. Toto ustanovení se budeme snažit ještě napadnout a změnit při projednávání v parlamentním výboru. Zde hodláme též navrhnout úpravu § 37, která by umožnila hradit ze státních prostředků náklady na činnost odborného lesního hospodáře i pro společně hospodařící sdružení drobných lesních majetků, která překročila výměru lesa 50 ha a OLH si sama zvolila. Ostatní navržené změny novely by neměly mít podstatný vliv na naši dosavadní práci. K jakým úpravám textu dojde během projednávání novely v parlamentu, je obtížné předvídat, při mezirezortním připomínkovém řízení však žádné podstatné připomínky nezazněly. Zástupcem legislativního odboru ministerstva jsme byli při této příležitosti informováni, že v příštím roce budou zahájeny práce na novém moderním lesním zákonu. Věříme, že SVOL bude umožněno se do této přípravy aktivně zapojit.

Ing. Ctibor Záruba

Němečtí starostové proti ponechávání lesů samovolnému vývoji

V rámci odborné konference na téma „Německé komunální lesy“, kterou pořádal Německý svaz měst a obcí a Svaz měst a obcí Porýní-Falcka v městě Lahnstein nedaleko Koblenze se 12. září konalo zasedání presidia Evropské konfederace obecních lesů FECOF. SVOL je členem této organizace od roku 1998.

Na jednání se diskutovalo o povinnostech vlastníků lesů ve vztahu k veřejnosti,

pokračování na str. 2. »

Hospodaření v Národním parku Šumava z pohledu místních samospráv

Tisková zpráva SVOL, 25. 10. 2011

Dvanáct procent výměry lesů v Národním parku Šumava se nachází ve vlastnictví obcí. Mnohé z nich jsou členy Sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů, které ve spolupráci s redakcí Veřejné správy uspořádalo 17. října v Kašperských Horách panelovou diskusi na téma „Hospodaření v Národním parku Šumava z pohledu místních samospráv“.

Kašperské Hory jsou městečkem s 1.520 obyvateli, které vlastní 6.084 ha lesních porostů. Lesy jsou převážně histo-

pokračování na str. 2. »

ROZHOVOR

V únoru letošního roku postupně převzal otěže koordinátora společného obchodu SVOL Ing. Václav Toman, bývalý ředitel městských lesů v Sušici. U příležitosti pravidelného výročního setkání členů zapojených do tohoto společného projektu, které se uskutečnilo 15. listopadu ve Strážce v Jihlavě, jsme mu položili několik otázek.

Pane inženýre, jak se vyvíjel společný obchod v letošním roce? Lze už nyní, i když rok ještě neskončil, hodnotit, zda byl z tohoto pohledu úspěšný?

Společný obchod se v letošním roce vyvíjel velmi nestandardně. V prvním čtvrtletí bylo dodáno cca 50 % nasmlouvaného ročního množství z důvodu nestabilní situace na trhu se dřevem zejména vlivem situace u LČR. Z pohledu našeho sdružení konstatuji ke dni poskytnutí tohoto rozhovoru (24.11.2011 pozn. red.), že rok 2011 byl pro členy společného obchodu velice úspěšný. Máme dobře nakročeno ke splnění objemů dojednaných ve smlouvách. Díky patří všem vlastníkům, ale zejména těm velkým, kteří svými objemy zajistili toto předčasné splnění plánu.

Jaký je zájem o zapojení do společného obchodu ze strany majitelů lesa? Co jim vlastně může nabídnout? Jsou i nějaká negativa? Mají přístup do systému i menší majetky? Je povinností pro vstup do společného obchodu certifikace trvale udržitelného hospodaření v lesích, příp. C-o-C?

Z pohledu obhospodařované výměry lesů jsou v současnosti zapojena o společného obchodu 44 % členské základny SVOL. Během letošního roku se přihlásili další noví účastníci. Certifikace lesů příp. řetězce C-o-C není povinností člena, taktéž na výměře lesa nezáleží. Na čem ale záleží, je minimální množství dodané do společného obchodu. To v současné době činí 400 m³/rok bez rozlišení, zda-li se jedná o dodávku jehličnatých vlákninových sortimentů, či kulatiny. Zde je na místě uvést ještě některé další zásady spojené se členstvím ve společném obchodu: zájemce musí být pochopitelně členem SVOL a tudíž majitelem lesa, nebo osobou založenou k jeho správě majitelem. Vstup do obchodu je dobrovolný a vzniká okamžikem po obdržení písemné přihlášky (poštou nebo e-mailem) do systému s uvedením identifikačních údajů lesního podniku (vlastníka), kontaktů na osobu pro věci technické a osobu pro věci právní, množství dříví k dodávkám na rok a na aktuální čtvrtletí. Následně uzavře SVOL s uchazečem smlouvu o součinnosti při uzavírání kupních smluv, kde se uchazeč zaváže k dodání avizovaného ročního množství dle jednotlivých odběratelů. Právě nyní probíhá upřesňování nabídky dřeva pro uzavření rámcových smluv SVOL s odběrateli na rok 2012.

Společný obchod nabízí členům umístění jejich dřeva na trhu, garantovaný odběr v čase a platební podmínky jak

časové, tak i bonusové v řádech několika desítek korun za dodaný metr kubický. Poplatek, který SVOL vybírá od členů zapojených do systému za zajištění a organizaci společného obchodu, nedosahuje ani pětikoruny za kubík takto zobchodovaného dřeva. Hovořím pochopitelně v cenách bez DPH.

Za „negativum“ společného obchodu lze snad označit pouze to, že ceny se sjednávají na příslušné čtvrtletí - ale i to je s otazníkem. Změny na trhu se dřívím se zrychlují a některé nesmluvní dřevozpracující podniky v regionech (mimo společný obchod) přistupují i k měsíčním změnám v průběhu čtvrtletí, což je samozřejmě výhodnější při pohybu cen nahoru. V případě kalamity a poklesu cen je pak situace opačná.

Jak vidíte potenciál pro rozšiřování společného obchodu, co se týče dalších sortimentů a nových odběratelů? Kam byste chtěl napřít svou pozornost? Chystáte v příštím roce nějaké zásadní změny?

Rozšiřování společného obchodu na další sortimenty (listnaté) vychází ze zájmu a možností členů, tedy z celkového množství, které můžeme společně odběratelům nabídnout, ale pochopitelně i z nabídky protistrany. Pokud jde o odběratele, od letošního února, kdy jsem nastoupil na tuto pozici, jsem vedl společně s předsedou Františkem Kučerou či sám jednání s cca 15 potencionálními zájemci z řad dřevozpracujících firem z ČR i z okolních států (Rakouska a Německa) a s obchodníky. Jednání s některými budou pokračovat v příštím roce, jiná však skončila záhy po objasnění myšlenky a zejména cíle společného obchodu SVOL. Mojí úlohou totiž není fungovat jako nákupčí dříví pro danou firmu, ale realizace požadavků našich členů, tj. konsolidované odběry v řádu tisíců m³, jednotná cena pro všechny členy našeho sdružení zapojené do systému společného obchodu, bonusová politika, platební schopnost a disciplína, zaručené dodávky dříví odběratelům – tedy ve zkratce dlouhodobé a vzájemně vyvážené obchodní vztahy.

Zásadní změny v poslání a principech společného obchodu se nechystají, spíše dílčí organizační úpravy. Návrhy jsem předložil na společné schůzce ve Strážce a postoupil k diskuzi všem členům zapojeným do systému. Nyní sumarizuji jejich reakce. Vyhodnocením se bude zabývat také republikový výbor SVOL na své nejbližší schůzi v prosinci 2011. Co nejrychleji prezentování výsledků členské základně je samozřejmostí.

Jaký vývoj lze očekávat v oblasti prodeje dřeva nejen v rámci České republiky, ale i na evropských, případně světových, trzích v příštím roce?

Na tuto otázku je těžká odpověď. Při sledování prohlášení ekonomů, majitelů dřevařských podniků, představitelů států, lesníků se odpovědi pohybují v celém spektru možných variací. Sledujeme-li současné dění okolo LČR, je možno krátkodobě uvažovat o scénáři na první kvartál příštího roku stejném jako v prvním čtvrtletí letošního roku – dřeva na trhu pro pilaře v regionu asi bude málo, ceny asi půjdou mírně nahoru. Na druhou stranu ekonomická recese na evropském trhu a nestabilita na světových trzích (především USA) se zásadním způsobem mohou dotknout i nás. Pakliže dřevozpracující a papírenský průmysl nebude mít možnost umístit své výrobky (řezivo, buničina, papír, ...) na trh, nebude vykupovat velké objemy dříví. Dle některých oficiálních prohlášení budou požezové kapacity pilařů ve středoevropském regionu v roce 2012 vytiženy na 65-70 %.

Může ohrozit obchod se dřívím evropské nařízení o dřevu, které je účinné od 3. března 2013? Je už známa definitivní podoba prováděcího předpisu? Bude mít dopad na vlastníky lesů u nás?

Toto nařízení Rady EU a Evropského parlamentu by mělo fungovat jako obrana před černými či nepovolenými těžbami a týká se těch, kdo první umísťují dřevo

na trh. Nemyslím si, že by nařízení u nás ohrozilo obchod se dřívím. Při legislativním porovnání tohoto nařízení a našeho lesního zákona bylo zjištěno, že naše právní norma je přísnější než evropské dílo a tudíž by se jeho prováděcí předpis neměl majitelů lesů v ČR nijak zvlášť dotknout. Konečná verze ještě není hotová a bude hodně záležet také na tom, jak ministerstvo zemědělství dokáže obhájit své pozice vůči dalším zainteresovaným institucím, tj. zejména MŽP a ČIŽP.

Děkuji za rozhovor.
Marie Růžková

Němečtí starostové - pokračování ze str. 1.

výstavbě větrných elektráren na lesních pozemcích a podpoře dřevěným stavbám. Obavy o snížení dotací pro lesní hospodářství v dalším programovacím období 2014 – 2020 v rámci EU vyslovil ve svém vystoupení prezident FECOF Franz Schrewe, starosta města Brilon. Zabyval se také činností FECOF a nedostatkem finančních prostředků, jehož řešení vidí v rozšíření členské základny.

Druhý den konference zahájil člen prezidia Německého svazu měst a obcí dr. Landsberg. Ve svém příspěvku se zamýšlel nad nezbytností změn v přístupu k lesům v budoucím období s tím, že je nutné zahájit společenskou diskuzi o změně hospodaření v lesích. Podle jeho názoru není nadále únosné dále zvyšovat plochy bezzásahových lesů s ponecháváním dřevní hmotou v lesích v situaci, kdy se hledají cesty, jak nahradit klasická paliva včetně energie atomu alternativními zdroji.

Obrovský zájem i následnou reakci jednoznačně vzbudila přednáška odborníka, vážené a uznávané lesnické kapacity v Německu prof. dr. Ernst-Ulricha von Weizsäckera na téma „Les je budoucnost“. Nejprve hovořil o dramatických dopadech lidské činnosti na tropické lesy, zejména v oblasti deštných pralesů Brazílie, upozornil i na úbytek rostlinných i živočišných druhů ve světě i Evropě. Za jeho hlavní příčinu označil zemědělství, lesy naopak vyzdvihl jako oblasti, kde je úbytek druhů mnohem nižší. Dále se kriticky vyjadřoval k opatřením EU směřujících k náhradě klasických zdrojů energie obnovitelnými, zejména k jejich významu pro ochranu klimatu. Uvedl, že za předpokladu, že se podaří naplnit strategii EU vyrábět do roku 2020 celých 20 % energie z obnovitelných zdrojů, bude se to týkat maximálně jedné miliardy lidí žijících v průmyslových zemích a stále se to bude týkat jen necelých 3 procent celkově vyráběné energie na světě. Aby byla dosažena 20 % produkce celosvětové potřeby energie z obnovitelných zdrojů, musela by být současná navrhovaná opatření 35 krát větší. Konvenční názor na energetický vývoj je o 80 % snížit produkci CO₂, o 10 % snížit potřebu energie, o 10 % snížit životní úroveň. Návrh prof. Weizsäckera je o 30 % snížit produkci CO₂, o 65 % snížit potřebu energie a o 5 % jít dolů s životním standardem. Jak by bylo možné o 65 % snížit potřebu energie? Jako příklady uvedl úspornější auta, zateplování domů, náhradu cementu polymercementem vyráběným z popílku z elektráren, výrobu hliníku recyklací, náhradu klasických žárovek úspornými, mírné snížení spotřeby masa a masných produktů, změnu způsobu dopravy ve městech. Pouhý pětinasobek použití efektivních technologií proti dnešnímu stavu nahradí úsporou energií potřebný 35 násobek obnovitelných zdrojů. Výroba biomasy v současnosti je podle pana profesora ekologickým problémem, není to problém ani politický, ekonomický či technický.

Následná panelová diskuze, které se zúčastnili zástupci lesníků i pracovníků ochrany přírody přinesla bouřlivou výměnu názorů. Zástupce FSC tvrdě požadoval certifikaci obecních a městských lesů systémem FSC - s tím však zásadně nesouhlasili majitelé lesů. Došlo i na srovnávání se zemědělstvím, kde se v někte-

rych místech opakovaně pěstuje až 70 % kukuřice, bez jakékoliv biodiverzity a bez pozornosti ochranářů. Další diskutující upozornil na neustále stoupající finanční náročnost ochrany přírody a fatální dopady na německé lesnictví v budoucnu, pokud se bude ubírat touto cestou.

Podle starostů obcí, které vlastní lesní majetky, mohou lesy v Německu hrát zásadní roli při změně energetické strategie. Mohou být využívány jako vhodná stanoviště pro větrné elektrárny, zdroj surového dřeva, i výrobu bioenergie. Je však nutná změna myšlení, změna strategie lesnické politiky. Starostové navrhuji rozšíření pojmu národní park v tom smyslu, že v budoucnu, na rozdíl od současného stavu, bude umožněno v národních parcích přírodě blízké a životní prostředí chránící obhospodařování lesů, čímž budou moci lesy naplnit svůj přínos ke změně energetické strategie. V rámci přírodě blízkého hospodaření pak mohou být celoplošně plněny i ekologické cíle. Němečtí starostové jsou přesvědčeni, že uvádění lesních ploch do klidu škodí změně energetické strategie a že ochranu přírody a klimatu lze efektivně provádět prostřednictvím obhospodařování lesa. V tomto smyslu také apelovali na mezinárodní zodpovědnost Německa.

Jak je vidět, rozdílné názory lesníků a ochránců přírody na způsob hospodaření v lesích jsou nanejvýš aktuální nejen v České republice, ale i u našich západních sousedů. Nová budoucí strategie pro lesní hospodaření v Německu počítá s tím, že ve spolupráci se spolkem na ochranu přírody NABU budou připravována aktuální doporučení a inovativní řešení.

Ing. Petr Jelínek

Hospodaření... - pokračování ze str. 1.

rickým majetkem města, pouze malá část (cca 250 ha) pochází z poválečných přídelů. V roce 1991 byl na výměře 4.856 ha lesů vyhlášen národní park, 597 ha podléhá režimu CHKO; ochranná pravidla se nevztahují pouze na 631 ha. Jak uvedla starostka města Alena Balounová, vyhlášení národního parku přineslo městu prokázaný úbytek pracovních míst v lesnictví, zvýšení nezaměstnanosti z 8 na 15 %, změnu profesní skladby obyvatel, odliv mladých lidí a lidí s vyšším vzděláním, úbytek dětí v základní škole, odchod bankovního ústavu z města a problémy se zajištěním zdravotní péče a veřejné dopravy. Město nezaregistrovalo zvýšené příjmy z cestovního ruchu vlivem vyhlášení národního parku, nýbrž zhoršení životních podmínek místních obyvatel. Od vzniku národního parku do roku 2000, kdy byly lesy městu vydány, nedostalo město žádnou náhradu. První prostředky obdrželo až za rok 2006, a to v roce 2008. Kompenzace za rok 2006-2010 ve výši 31 mil. a 14 mil. Kč za omezení hospodaření neodpovídají skutečným ztrátám na majetku způsobeným nižším zpeněžením dřeva z kůrovcových zón o cca 350 Kč/m³, dopravou napadeného dřeva a ponecháním neasanovaného dříví. Protože městský majetek dlouhodobě ztrácí na hodnotě, požádalo město na základě rozhodnutí zastupitelstva o vyjmutí lesů z národního parku. „Chceme o své lesy pečovat a věříme, že v naší péči se stanou přírodními dřívě, než ty parkovní. Návštěvníci se budou na Šumavu vracet, když budou lesy zelené“, dodává paní starostka. Podobný názor vyjádřil i odborný lesní hospodář města Volary a jednatel Městských lesů Volary Miroslav Řežábek. Tamější zastupitelstvo schválilo vyjmutí městských lesů z parku v roce 2007.

Ředitel Správy NP a CHKO Jan Stráský chápe postoj obcí a vnímá jejich problémy. Za hlavní příčinu v péči o lesy nestátních vlastníků v národním parku považuje špatnou vizi budoucí existence parku a jeho finanční zajištění v příštích

pokračování na str. 3. »

10 – 20 letech. Vedoucí oddělení ochrany přírody Krajského úřadu Plzeňského kraje Jan Kroupar konstatoval, že na Šumavě byla dána přednost ekologickému pilíři a byla narušena rovnováha mezi ostatními funkcemi krajiny. Nespokojenost obcí zapříčinila i nekomunikace ministerstva s obcemi a kraji po roce 2006. „Chybí základní analýza problémů a přiznání chyb ze strany ministerstva životního prostředí, které jako nejvyšší státní orgán ochrany přírody vše zastřešuje a může rozhodující věci ovlivnit i změnit. Situace je krizová jak z hlediska rozpadu lesních ekosystémů, tak ve vztazích k regionům i obcím, ale v analýze plánu péče za uplynulé období o tom není žádná zmínka. Dlouhodobý cíl není jednoznačně definován, což vzbuzuje absolutní nedůvěru všech zúčastněných“, doplňuje odborný poradce a člen expertní skupiny NPS Josef Vovesný. „Veřejnost je zmatená polopravdami rezonujícími ze všech stran a ptá se, zda lze tento vývoj zastavit a zda má smysl proti tomu vůbec něco podnikat“, dodává.

Podle starostky Balounové může stávající situaci města a jeho žádost o vynětí lesů z parku vyřešit buď vládní nařízení, nebo prosazení změny hranic v novém zákoně o Národním parku Šumava. K tomu ovšem dosud chybí politická vůle. Významnou roli hraje skutečnost, že lesy Kašperských Hor se nacházejí v samém nitru parku - jejich odchodem by se park prakticky rozdělil na dvě poloviny - a také ochrana evropsky významných lokalit Natura 2000, do kterých je zahrnuto celé území CHKO Šumava. Ředitel NP Stráský však nepovažuje situaci za neřešitelnou: „Řešení existuje několik, ale musí se na nich dohodnout všechny zúčastněné strany. Příležitostí k tomu je i tvorba nového zákona“.

Všichni diskutující se shodli, že zásadní je prolomit nedůvěru mezi parkem a obcemi, stabilizovat systém prostorově na dlouhé období a poskytnout zákonné záruky, že bezzásahová území nebudou dále rozšiřována. Šumava si nový zákon o národním parku určitě zaslouží. Otázka je, jak bude vypadat. Návrh zákona z dílny Plzeňského kraje by měl být zařazen na jednání Poslanecké sněmovny, která svou schůzi zahajuje právě dnes. Vláda tento návrh zamítla s tím, že ministerstvo životního prostředí připravuje vlastní návrh zákona, který předloží do konce roku. Nesouhlas s plzeňským návrhem odůvodnila vláda zavedením odlišného právního režimu v jednom ze čtyř národních parků a zřízením obecně prospěšné organizace na hospodaření v lesích národního parku. Návrh Plzeňského kraje nově definuje rozdělení zón národního parku, jeho celková rozloha by se měnit neměla. První zóny s nejcennějším územím by měly nově pokrývat zhruba 18 procent plochy a namísto 135 zón by jich mělo být nejvýše dvacet. Podle návrhu zákona nesmí vymezení prvních zón a uplatňované způsoby péče „způsobovat podstatné negativní změny na území vně těchto zón“, což někteří odborníci považují za absurdní a naprosté nepochopení smyslu existence parku.

Ministerský zákon počítá se členěním parku do tří zón. Do první zóny by měla patřit celistvá, plošně rozsáhlá území s nejvýznamnějšími přírodními hodnotami. Ve druhé zóně by měla být území s ekosystémy, které budou vhodné pro šetrné, přírodě blízké hospodaření. Návrh zákona počítá se členěním druhé zóny na dvě části - na část A a část B. Část A by mělo vedení parku systematicky připravovat na vstup do první zóny, zatímco část B do prvních zón včleněna nebude. Třetí zóna by měla být určena pro hospodářskou činnost, turistiku a sportovní aktivity. Navrhované rozdělení druhých zón považují obce za „skrytou zonaci“, neboť zásahové zóny by se mohly úředním rozhodnutím např. po změně ministra stát opět bezzásahovými. Pro oddělení hospodářské a správních úloh parku počítá ministerský návrh

s devítičlenným výborem, který by schvaloval vybrané kroky řízení a péče v parku. Struktura devítičlenného výboru je: dva zástupci ministerstva životního prostředí a Správy parku, dva zástupci Jihočeského a Plzeňského kraje, dva zástupci obcí a tři představitelé akademické obce. Na tom se shodli i účastníci druhého kulatého stolu o budoucnosti Šumavy s ministrem životního prostředí. Třetí jednání o podobě návrhu nového zákona o Šumavském národním parku, které se uskutečnilo 24. října, přineslo shodu na většině technických záležitostí, o rozdělení zón se však nejednalo. K této problematice se zúčastněné strany vrátí zhruba za tři týdny.

Ředitel NP Šumava Jan Stráský nepovažuje současnou situaci v parku za neřešitelnou.

Ze zahraničního tisku

Aliance na podporu dřeva „pro Holz Bayern“

„Uvádění lesů do klidu není trvale udržitelné! Z aktivního obhospodařování lesů mají prospěch všichni.“ S těmito prohlášeními se vlastníci lesů obrátili na politiky a společnost u příležitosti Dne bavorských lesů ve Weissenburgu. Uvádění lesů do klidu, které se nyní plánuje např. v Badensko-Württembersku nebo Porýní-Falcku, ale také neustále se zvyšující požadavky ochránců přírody na další chráněná území a omezení hospodaření v lesích způsobují, že lesní hospodářství jako takové je ohrožováno už i v těchto zemích. Protože si veřejnost vůbec neuvědomuje, že používáním dřeva z lesů bavorských majitelů podporuje ekologické, ekonomické a sociální pilíře lesnictví, které zajišťuje poskytování všech funkcí lesa na celé ploše lesa, posiluje venkovský prostor a zajišťuje pracovní místa, iniciovalo Sdružení vlastníků lesů v Bavorsku založení dobrovolné aliance na propagaci dřeva „pro Holz Bayern“. O vznik aliance, která by nahradila Fond na podporu dřeva zrušený rozhodnutím Spolkového ústavního soudu v roce 2009, usilovali bavorští vlastníci téměř dva roky. Aliance „pro Holz Bayern“ oficiálně zahájila svou činnost 5. července 2011. Jejím hlavními cíli je podpora hospodaření v lesích a používání dřeva. Dojednána byla také úzká spolupráce s rakouskou organizací „pro Holz Austria“ na projektech, které by měly být realizovány na federální úrovni.

Alianci se zavázali finančně podporovat jak lesnická sdružení, lesní podniky soukromých majitelů i obcí, tak Bavorské státní lesy, dřevozpracující a nábytkářský průmysl i obchodníci se dřívím. Příspěvek vlastníků lesů na činnost nové aliance činí 5 centů za metr krychlový dřeva uvedeného na trh v předchozím roce. Zájem podílet se na financování „pro Holz Bayern“ vyjádřili také podnikatelé v lesnictví a v oblasti energetického využití lesní biomasy, papírenský a celulózový průmysl.

Dobré známky pro PEFC

ITS Global, přední světová poradenská firma pro mezinárodní obchod se poprvé zabývala porovnáváním certifikace PEFC

a FSC nejen z hlediska dopadů na životní prostředí a ochranu přírody, ale také vlivu certifikačních systémů na obchodní a pod-

nikatelské struktury. Analyzovány byly nejen přínosy certifikace pro ochranu životního prostředí a udržitelnost, ale také organizační struktury a proces stanovování standardů. Zatímco služby obou certifikačních systémů z hlediska ochrany životního prostředí jsou ve studii ITS Global hodnoceny jako ekvivalentní, co se týče struktury a procesů, je FSC ve srovnání s PEFC prohrávající. Jde především o podjatost FSC vzhledem k jeho strukturální a obsahové blízkosti WWF, díky níž bylo FSC hodnoceno jako tendenční a nepřijatelné. Zatímco PEFC se řídí mezinárodně uznávanými standardy a kritérii správné praxe, a jeho národní standardy jsou projednávány se všemi zainteresovanými stranami, FSC je považováno za nástroj zájmů nevládních ekologických organizací využívaný k nátlaku na podnikatele, kteří s dobrými úmysly tento certifikační systém zavádějí. Studie považuje FSC doslova za „podnikatelské riziko“ a předloženým rozbozem chce podnikům i spotřebitelům pomoci při orientaci v certifikaci lesů a umožnit lépe pochopit snahy o trvalou udržitelnost v lesích a jejich zpolitizování. Kompletní zpráva ke stažení je k dispozici na www.itsglobal.net v sekci Our Expertise.

(Podle Der bayerische Waldbesitzer, Nr. 4 Sept. 2011 přeložila a upravila Bc. Marie Růžková)

Souhrn doporučených opatření pro lokality Natury 2000

Dle znění § 45 c a § 45e Ministerstvo životního prostředí prostřednictvím Agentury ochrany přírody a krajiny zajišťuje zpracování souhrnů doporučených opatření pro jednotlivé evropsky významné lokality a ptačí oblasti, které mají zajistit zachování příznivého stavu populací druhů nebo stanovišť, které jsou předmětem ochrany, z hlediska jejich ochrany.

SVOL požádal MŽP, aby se jeho členové mohli zapojit do přípravy těchto doporučení, které se týkají hospodaření v jejich lesích. Byla ustanovena pracovní skupina složená ze zástupců SVOL, vlastníka lesa a AOPK, která řeší zpracování souhrnů doporučených opatření na konkrétním majetku pana Kinského dal Borgo. Na svém jednání dne 24. listopadu pracovní skupina připravila souhrny doporučených opatření pro dvě EVL.

Cílem tohoto pilotního projektu je připravit metodiku, jak vlastníky lesa zapo-

jit do přípravy souhrnů doporučených opatření na jejich majetku. Počátkem příštího roku je plánován seminář, který by vyhodnotil výsledky práce pracovní skupiny a připravil doporučení, jak zajistit spolupráci mezi členy SVOL a pracovníky AOPK při tvorbě těchto dokumentů.

Předpokládaná osnova projednávání souhrnů doporučených opatření:

1. Označení EVL, (PO)
2. Předmět ochrany EVL, (PO)
Který z uvedených typů stanovišť a druhů může hospodaření v lesích EVL ovlivňovat
3. Mapa lokality a popis hranic
4. Seznam hlavních vlastníků lesních pozemků v předmětném EVL, (PO)
Předpokládáme uvést všechny členy SVOLu a další vlastníky lesa se zastoupením více než 10 % výměry lesa
5. Podklady o provedených průzkumech dokládajících výskyt naturových fenoménů (nálezové databáze)
6. Výskyt předmětů ochrany a jejich ekologické nároky ve vztahu k hospodaření v lesích
7. Předpoklady pro zachování příznivého stavu populací druhů nebo stanovišť
8. Význam předmětu ochrany, jeho stupeň ochrany
Vlastník lesa by v případě silně a kriticky ohrožených druhů měl požádat o uzavření dohody dle § 49 odst. 4 výše uvedeného zákona o způsobu hospodaření
9. Předpokládaná omezení vlastníka lesa z důvodu zachování příznivého stavu předmětu ochrany
10. Úhrada újmy oproti běžnému způsobu hospodaření
Vlastník má v případě omezení hospodaření v lesích nárok na náhradu újmy podle § 58 zákona 114/1992 Sb.
11. Návrh smlouvy na provádění managementových opatření

Náhrada za újmu

Co se týče poskytování finanční náhrady za újmu vzniklou omezením lesního hospodaření, musím bohužel konstatovat, že výpočty jednotlivých náhrad podle stávající vyhlášky č. 335/2006 Sb. neodpovídají až na výjimky skutečné výši újmy. Co vlastníkům lesů na vyhlášce o náhradě újmy vadí? Vyhláška nerespektuje zásadu, že vlastník lesa dotčeného zájmy ochrany přírody by měl mít možnost získat stejný užitek ze svého lesa jako vlastník lesa stejných parametrů, který však není omezen z důvodu druhové nebo územní ochrany přírody.

Ze 14 výpočtů různých druhů náhrad považujeme výpočet za spravedlivý pouze ve 4 případech! V jednom případě umožňuje algoritmus výpočtu vlastníkovu lesa získat až padesátinásobek skutečné újmy, neboť čím méně je vlastník omezen, tím větší škoda je algoritmem chybně stanovena (jedná se o *dočasné omezení mýtních těžeb na dobu do konce platnosti lesního hospodářského plánu nebo lesní hospodářské osnovy převzaté protokolem o převzetí, trvá-li omezení déle než jeden rok, v případě, že vlastník nebo nájemce nemůže v rámci povolené maximální celkové výše těžeb přesunout mýtní těžbu ve srovnatelných sortimentech surového dříví do jiných porostů*).

Posouzení výpočtu škod

DRUH ÚJMY	POSOUZENÍ VÝŠE ÚJMY	ČETNOST VYPYLÁČENÍ ÚJMY
ponechání lesa samovolnému vývoji	52 -100 %	dost často
změna dřevinné skladby	0 až 100 %	téměř nikdy
prodloužení obmýtí	3 až 100 %	téměř nikdy
udržení nebo zavedení lesa nízkého	0 až 65 %	asi nikdy
snížení zakmenění lesního porostu	100%	téměř nikdy
dočasné omezení mýtních těžeb	100 až 4000 %	asi nikdy
ponechání ležícího dříví po těžbě	100%	zřídka
ponechání stromů do jejich fyzického rozpadu	100%	zřídka
nákladově náročnější opatření	100%	běžně
omezení výše povolených těžeb při tvorbě LHP	50%	běžně

pokračování na str. 4. »

V ostatních případech je výše újmy krácena v neprospěch vlastníka lesa. Výše krácení a četnost použití jednotlivých výpočtů náhrad vyplývá z příložené tabulky. Pokud provedeme rozbor, jak často jsou jednotlivé výpočty využívány, dojdeme ke zjištění že většina skutečně vyplacených náhrad se týká pouze dvou kategorií. *Jedná se o omezení výše povolených těžeb při tvorbě LHP a nákladově náročnější opatření.* Pokud se některé výpočty náhrady za způsobenou újmu nepoužívají, je zřejmé, že jsou chybně nastaveny a je nutné provést jejich úpravy.

Za systémovou chybu vyhlášky považujeme, že dva vlastníci lesa se stejným rozsahem omezení obdrží různou výši náhrady pouze z důvodu, že jejich lesní porosty jsou zařazeny v jiné zóně CHKO.

Považujeme za neúnosné, aby vlastníci lesa, který by dle platného zákona o lesích mohl provést těžbu v mytním porostu, byl okraden o 50% vypočtené výše náhrady (*týká se omezení výše povolených těžeb při tvorbě LHP*).

Opakované připomínky a snahy SVOL o novelizaci předmětné vyhlášky zůstávají nevyšlyšeny. Přitom zásadní nedostatky předpisu byly známe ještě před jeho vydáním. Ministerstvo životního prostředí společně s Ministerstvem zemědělstvím vyhlášku tehdy prosadilo se slibem, že se okamžitě začne s přípravou její novelizace. Vedení obou úřadů se již od té doby několikrát vystřídala, ale práce na slibovaných a tak potřebných úpravách vyhlášky dosud nezačala.

Ing. Roman Šimek
ředitel společnosti Lesy města Olomouce, a.s.
člen předsednictva SVOL

Právní poradna

Na lesním pozemku je umístěna stavba rekreační chaty. Pozemek pod chatou není zaměřen, tudíž nemá svoje parcelní číslo. Předpokládám, i z praktických důvodů, např. zapsání stavby do KN, že je nutno geometrickým plánem provést dělení pozemku. Pozemek pod chatou zůstává dále lesním pozemkem, či je nutné odnětí (dočasné, či trvalé) z PUPFL? V případě, že je nutné odnětí, o jaký druh pozemku se bude jednat - stavební? V tom případě se domnívám, že se v otázce stanovení nájemného nepostupuje dle cenového věstníku MF (regulovaný nájem v případě chat na lesních pozemcích). Jak by se tedy postupovalo?

Odpovědi na položené otázky je nutno formulovat o poznání složitější, neboť na popsanou situaci dopadají ustanovení hned tří právních předpisů a jednoho cenového rozhodnutí ministerstva financí.

Pokud jde o právní charakter pozemku zastavěného rekreační chatou, je nutno v první řadě vzít v úvahu, že předmětem evidence v katastru nemovitostí, zahrnující mimo jiné jejich geometrické a polohové určení a vymezení jejich druhu, způsobu využití a způsobu jejich ochrany, jsou pouze pozemky v podobě parcel. Zákon č. 289/1995 Sb., lesní zákon, v platném znění (dále jen „lesní zákon“), v § 3 definujícím obsah pojmu „*pozemek určené k plnění funkcí lesa*“, však nehovoří o „*parcelách*“, nýbrž obecně o „*pozemcích*“. Pojem „*pozemek*“ svým obsahem není s pojmem „*parcela*“ totožný, což vyplývá z § 27, písm. a) a b) zákona č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí, v platném znění. Zatímco pozemek je „*část zemského povrchu oddělená od sousedních částí hranicí územní správní jednotky nebo hranicí katastrálního území, hranicí vlastnickou, hranicí držby, hranicí rozsahu zástavního práva, hranicí druhů pozemků, popř. rozhraním způsobu využití pozemků*“, parcelou se rozumí pouze „*pozemek, který je geometricky a polohově*

určen, zobrazen v katastrální mapě a označen parcelním číslem“. V daném případě tedy není rozhodné, s jakými údaji o druhu pozemku a způsobu jeho využití je parcela, na níž se rekreační chata nachází, evidována v katastru nemovitostí, významné je posoudit, zda pojmové znaky pozemku určeného k plnění funkcí lesů stanovené v § 3, odst. 1 lesního zákona splňuje sám pozemek zastavěný chatou. V tomto směru platí, že pozemek zastavěný rekreační chatou nelze považovat ani za lesní pozemek dle § 3, odst. 1 písm. a) lesního zákona, ovšem ani za tzv. jiný pozemek podle písm. b) téhož ustanovení, neboť lesní zákon zastavěné pozemky a jejich příjezdové komunikace z definice PUPFL výslovně vyjímá. Pozemek zastavěný rekreační chatou by tedy bylo možno považovat za pozemek určený k plnění funkcí lesa jediné v případě, že by za takový byl prohlášen rozhodnutím orgánu státní správy lesů vydaným podle § 3, odst. 4 lesního zákona („*Pozemky, které nejsou uvedeny v odstavci 1, může orgán státní správy lesů na návrh vlastníka pozemku nebo s jeho souhlasem prohlásit rozhodnutím za pozemky určené k plnění funkcí lesa*.“) Pokud takové rozhodnutí vydáno nebylo, **není pozemek pod chatou pozemkem určeným k plnění funkcí lesa a tudíž ani lesním pozemkem ve smyslu § 3, odst. 1 písm. a) lesního zákona.**

To však samo o sobě neznamená, že by parcelu, již je pozemek součástí, nebylo možno v katastru nemovitostí stále evidovat s druhem pozemku „lesní pozemek“. Jestliže totiž nedošlo k oddělení pozemku zastavěného rekreační chatou a vytvoření samostatné parcely, je pro účely katastrální evidence rozhodné, jaký druh pozemku na parcele převažuje. V této souvislosti pak platí, že vyhláška č. 26/2007 Sb., kterou se provádí zákon č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů, (katastrální vyhláška), nejenže ve svém § 5, odst. 2 výslovně připouští existenci situací, kdy na parcele evidované v katastru nemovitostí s druhem pozemku „lesní pozemek“ bude umístěna budova (např. i rekreační chata), nýbrž dokonce přímo předpokládá, že takovýto pozemek (příloha, bod 1 vyhlášky č. 26/2007 Sb.) nelze evidovat s druhem pozemku „zastavěná plocha a nádvoří“, i když budova na něm bude samostatně předmětem evidence v katastru nemovitostí. Oddělení tohoto pozemku zastavěného rekreační chatou geometrickým plánem od zbývajících částí parcely proto není za všech okolností nezbytné.

Pro nalezení jednoznačné odpovědi na otázku, zda je zapotřebí provést odnětí pozemku zastavěného rekreační chatou plnění funkcí lesů dle § 15 a následujících lesního zákona, je nutno znát okolnosti, za nichž rekreační chata vznikla. Samotná existence chaty na parcele evidované s druhem pozemku „lesní pozemek“ totiž např. nevylučuje, že ke stavbě chaty došlo v souladu s dřívějšími právními předpisy, aniž by bylo vydáno rozhodnutí o odnětí plnění funkcí lesů. V takovém případě by se jednalo o budovu, kterou má na mysli příloha vyhlášky č. 26/2007 Sb., katastrální vyhlášky, v bodě 2 (Způsob využití pozemku), kód 5 „Lesní pozemek, na kterém je budova“, jehož význam je ve vyhlášce charakterizován následovně: „lesní pozemek, na kterém je budova, ale pozemek není odňat plnění funkcí lesa.“

Z uvedeného vyplývá, že ke změně druhu pozemku pod rekreační chatou by došlo pouze v případě, kdy by část parcely zastavěná chatou byla oddělena v samostatnou parcelu, u které by bylo vydáno rozhodnutí o odnětí plnění funkcí lesů. V takovém případě by byla nově vzniknuvší parcela zastavěná chatou v katastru nemovitostí evidována s druhem pozemku „zastavěná plocha a nádvoří“.

U takovéto rekreační chaty, stojící na oddělené parcele s druhem pozemku „zastavěná plocha a nádvoří“, by pak skutečně nebylo na místě postupovat při stanovení výše nájemného podle Ceno-

vého rozhodnutí ministerstva financí 1/2010, oddíl A, položka 3.1. písm. c) téhož rozhodnutí („Maximální roční nájemné za nájem pozemku lesního, zastavěného rekreační chatou, avšak bez užívání dalších pozemků, které jsou nebo mohou s ní být ve funkčním celku.“) To však neznamená, že by se při stanovení nájemného nepostupovalo podle Cenového rozhodnutí ministerstva financí, resp. že by stanovení výše nájemného vůbec nepodléhalo regulaci. Při stanovení výše nájemného by se v takovém případě postupovalo podle jiné položky Cenového rozhodnutí ministerstva financí 1/2010, konkrétně podle oddílu A, položka 3.1. písm. a) („Maximální roční nájemné za nájem pozemku zastavěného

rekreační chatou a pozemku, který je s ní ve funkčním celku.“). Nájemné u takových chat by pak bylo nižší, než u rekreačních chat na lesních pozemcích. Postup podle oddílu A, položka 3.1. písm. c) Cenového rozhodnutí ministerstva financí 1/2010 a tedy stanovení nájemného ve vyšší výši totiž připadá v úvahu pouze u rekreačních chat nacházejících se na parcelách, evidovaných v katastru nemovitostí s druhem pozemku „lesní pozemek“ ve smyslu bodu 2, kód 5 přílohy vyhlášky č. 26/2007 Sb.

Odpovědi zpracoval
JUDr. Ing. MartinFlora, Dr.
Advokátní kancelářVašček, Frimmel & Honěk
Mendelova univerzita v Brně

Olomoucké výstaviště patřilo lesům

Celkem jedenáct subjektů, jejichž činnost souvisí s péčí o přírodu a s hospodařením v lesích, zorganizovalo ve dnech 14. a 15. října na Výstavišti Flora Olomouc společnou akci, kterou vyvrcholily oslavy Mezinárodního roku lesů 2011 v Olomouckém kraji. Záštitu poskytl hejtman kraje Ing. Martin Tesařík a primátor města Olomouce Martin Novotný. Finančně a organizačně byla akce podpořena Magistrátem města Olomouce, Ministerstvem zemědělství, Krajským úřadem Olomouckého kraje, akciovou společností Lesy města Olomouce, státním podnikem Lesy České republiky, Českou lesnickou společností, Střední lesnickou školou Hranice, Sdružením vlastníků obecních a soukromých lesů a Celostátní sítí pro venkov.

Vítězné práce výtvarné soutěže z lesních přírodnin „Dárek z lesa pro les“ vyhlášené pro mateřské školy.

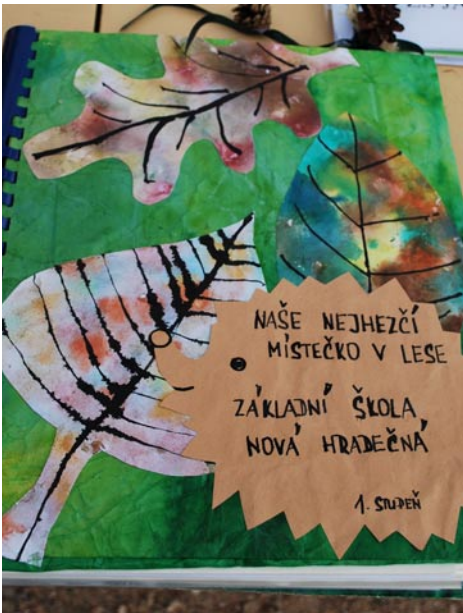
Některé lesnické činnosti si mohly děti během „Oslav lesa na Floře“ samy vyzkoušet.

výsledků soutěže a převzetí cen z rukou pana hejtmána bylo silným zážitkem nejen pro vítězné školní kolektivy, ale i přítomné pořadatele. Zvláště, když děti na popud pana hejtmána pozdravily všechny kolem lesnickým pozdravem „Lesu zdar!“

Sobota byla vyhrazena veřejnosti, která se v počtu asi jednoho tisíce návštěvníků zapojila do připraveného programu. Na

deseti stanovištích lesníci uchystali pestrou směs úkolů a aktivit, při kterých se návštěvníci dozvěděli o lesních dřevinách, o jejich určování a péči o ně. Zjistili, jaký druh stromu jim dle data narození přiřazuje keltský stromokruh, jak vypadá kůrovec, co znamenají značky na stromech v lese, jak a proč lesníci podporují hnízdění ptáků,

pokračování na str. 5. »»

Vítězná práce soutěže pro I. stupeň základních škol „Naše nejhezčí místočko v lese“, jejíž cílem bylo vytvoření knihy dokumentující prostřednictvím záznamů, náskresů, fotografií a přírodnin vybrané místo v lese.

ale také to, že se některé dřevokazné houby dají jíst a jak voní. Ti, kteří měli chuť soutěžit, během putování po stanovištích sbírali na účastnické listy otisky razítek a za splnění připravených úkolů, získali od pořadatelů drobné dárky.

Během celého dne byl také bohatý doprovodný program. Hned ráno se mohli účastníci akce stát svědky kácení posledních stromů ze sto šedesát let staré kaštanové aleje. Předcházela mu ukázka

sběru semen ze stojících stromů provedená studenty šternberského lesnického učiliště, kteří tak předvedli jeden ze způsobů péče lesníků o zachování genofondu lesních dřevin. Uzavření kruhu života stromu symbolizovala práce sochaře Jaroslava Pecháčka, který přímo na místě část pokáceného stromu proměnil zručnými řezy motorovou pilou v krásnou plastiku.

Kromě motorové pily bylo v areálu slyšet i myslivecké fanfáry a lovecké signály. Po oba dny se na programu podíleli myslivečtí trubáci, sokolníci, kynologové, hudebníci i herci – studenti SLŠ Hranice, kteří svou divadelní hrou „Ze života kůrovce“ pobavili děti i dospělé.

Na oslavách lesa se sešli ke spolupráci subjekty hospodařící v lesích v Olomouckém kraji i ochránci přírody a krajiny, školy vychovávající budoucí lesníky i umělecké řezbáře, zástupci státní správy, ústavu pro hospodářskou úpravu lesa i neziskových a zájmových organizací. Všechny je spojila snaha připomenout obyvatelům kraje, jak vzácným bohatstvím je les jako součást krajiny, ve které žijeme a jak zodpovědní musíme být při péči o něj. Z reakcí návštěvníků akce bylo zřejmé, že zájem lesníků poukázat na význam lesa a práci v něm se podařil.

Organizátoři považují oslavy lesa v rámci Mezinárodního roku lesa za nultý ročník prezentace lesů pro veřejnost, neboť v Olomouckém kraji vzniká nová tradice, která možná bude inspirovat i kraje ostatní. Nashledanou přistří rok při dalších „Oslavách lesa na Floře“.

Ing. Roman Šimek

ředitel společnosti Lesy města Olomouce, a. s.
člen předsednictva SVOL

Hejtman Olomouckého kraje s hlavními organizátory akce vyhláší výsledky soutěží pro školní kolektivy.

VE ZKRATCE

• SVOL u příležitosti Mezinárodního roku lesů vydal novou brožuru pro osvětu široké veřejnosti s názvem „Co o lese a dřevu (možná) nevíte“. Ukazuje, jak se v historii měnil význam lesa, jaké funkce musí les plnit v současnosti, přináší informace o vývoji rozlohy a dřevinné skladby lesů

v Čechách a v Evropě, uvádí zajímavosti ze života stromů a shrnuje přednosti a výhody používání dřeva. Brožura je vhodná pro žáky základních škol. Výtisky si můžete objednat na ústředí SVOL, brožura je ke stažení také na webových stránkách SVOL k kategorii Publikace.

• Od 1. ledna 2012 vejde v platnost novela veterinárního zákona č. 308/2011 Sb., kterou se mění zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči. Novelizací veterinárního zákona dojde také k upravení ustanovení týkajících se prodeje ulovené volně žijící zvěře, vyšetřování na svalovce a ustanovení o proškolených osobách:

- prodej, resp. dodávání těl volně žijící zvěře je napříště oprávněním pouze uživatele honitby;
- uživatel honitby je také zodpovědný za zajištění vyšetření těl volně žijící zvěře co nejdříve po ulovení a má nově povinnost předkládat evidenci o ulovené zvěři, jejím prodeji a vlastní spotřebě, kterou vede podle zákona o myslivosti, úřednímu veterinárnímu lékaři.

Vyšetření zvěře zajišťuje uživatel honitby a může je provést proškolená osoba, jež je oprávněným účastníkem lovu, nebo uživatel honitby, jde-li o fyzickou osobu,

anebo některý z jeho členů, jde-li o osobu právnickou, a jsou-li proškolenými osobami.

- uživatel honitby je povinen zabezpečit vyšetření zvěře vnímavé na trichinelózu na přítomnost trichinel (svalovce);
- stanoví se nové povinnosti týkající se evidence provedeného vyšetření na trichinely, a to uživateli honitby a laboratorii, která provádí vyšetření na trichinely;

- doplňuje se možnost pozastavit, resp. odejmout osvědčení tzv. proškolené osobě a stanoví se, že k opětovnému zahájení činnosti je proškolená osoba povinna podrobit se zkoušce k ověření znalostí.

- 18. října se konala schůze republikového výboru SVOL v Kašperských Horách. Předmětem jednání byla novelizace zákona o lesích, výstupy z posledního zasedání Koordinační rady NLP, informace o činnosti pracovní skupiny NLP zaměřené na změny v cílové dřevinné skladbě, návrh společného prohlášení k novele zákona o myslivosti, nařízení o kontrole pohybu dřeva, společný obchod, účast SVOL na lesnickém veletrhu Silva Regia 2012 a informace z jednání zahraničních partnerů.

- 8. listopadu se uskutečnila Koordinační rada Národního lesnického programu. V průběhu letošního roku byly po změně pravidel pro jednání Rady uzavřeny, nebo dopracovány a čekají na projednání (1.12., 12.1., 21.2.) klíčové skupiny 1 – Zvýšit ekonomickou životaschopnost a konkurenceschopnost trvale udržitelného obhospodařování lesů, 2 – Podpořit výzkum a technologický

rozvoj s cílem zvýšit konkurenceschopnost lesnického sektoru, 3 – Zlepšit zhodnocování a marketing lesních nedřevních užitků a služeb, 5 – Podpořit spolupráci vlastníků, 6 – Snížit dopady očekávané globální klimatické změny a extrémních meteorologických jevů, 7 – Zachování a zlepšení biologické rozmanitosti v lesích, 9 – Zlepšení zdravotního stavu a ochrany lesů, 10 – Snížit dopady starých i současných ekologických zátěží, 12 – Podporovat zlepšení sociální situace pracovníků v LH, 13 – Zvýšit přínos lesů a lesnictví pro rozvoj venkova, 15 – Zlepšit informovanost veřejnosti o skutečném stavu lesů a potřebách LH, 16 – Řešit institucionální vztah státu k lesům a lesnímu hospodářství. O výsledcích jednání a vývoji uplatňování NLP II do lesnické praxe bude informovat seminář, který se uskuteční 24. ledna 2012 v sále Silvie Lesů České republiky v Hradci Králové.

- 24. listopadu se zúčastnili zástupci SVOL setkání s krajskými hejtmany v Herálci. Hlavním tématem bylo seznámení představitelů krajských samospráv s přínosem nestátních lesních majetků pro rozvoj regionu a problematikou příspěvků na hospodaření v lesích.

- Projednávání návrhu novely zákona o přechodu věcí z majetku ČR do vlastnictví obcí (sněmovní tisk č. 479) bylo přesunuto na schůzi sněmovny, která začíná od 6. prosince. Návrh byl přikázán k projednání Výboru pro veřejnou správu a regionální rozvoj; jednání dosud (28.11.2011 pozn. red.) neproběhlo.

Bc. Marie Růžková

Oslava lesů na Křemešníku

Městská správa lesů Pelhřimov s. r. o. ve spolupráci s Městem Pelhřimov připravily u příležitosti Mezinárodního roku lesů a dvacátého výročí znovuoobnovení péče o historický lesní majetek města vlastní společností třídní akci v městských lesích na Křemešníku.

Oslavy zahájil 13. září seminář spojený s venkovní pochůzkou po lesních porostech na téma přirozené obnovy hlavních dřevin v podmínkách Vysočiny určený především pro odbornou veřejnost. Na jeho organizačním a finančním zajištění se podílel také SVOL a Ministerstvo zemědělství. Podrobnosti z akce přinášíme na str. 6.

16. září ožil les v okolí hájovny Korce žáky třetích ročníků pozvaných pelhřimovských základních škol. Společnost pro ně ve spolupráci s lesními pedagogy Kraje Vysočina připravila šest různě zaměřených stanovišť, kde na děti čekalo poznávání dřevin podle listů, jehličí, větviček, plodů, tvarů koruny, kůry a dřeva, poznávání přírodnin hmatem, sluchem i čichem, povídání o tom, jak se les rodí a jak se o něj lesník stará, o onemocněných stromů a lesních škůdcích, o zvířatech a ptá-

cích žijících v našich lesích, ale také o významu lesa pro člověka, proč se stromy pěstují a těží. Děti si mohly prohlédnout pomůcky, které se při práci v lese používají, a některé i samy vyzkoušet v provozu.

Lesní slavnosti završila akce pro širokou veřejnost s názvem „Pojďte s námi do lesa“ v sobotu 17. září, nad kterou převzali záštitu předseda Senátu Milan Štěch, hejtman kraje Vysočina Jiří Běhounek a starosta města Pelhřimov Leopold Bambula. Slunečné počasí, krásné lesní prostředí a zajímavý program přilákal na vrch Křemešník téměř tisíc návštěvníků. Většina z nich viděla skutečnou těžbu dřeva, jeho přibližování koněm nebo traktorem, stromolezecké techniky, nebo třeba štěpkovač v provozu, poprvé v životě. Nejen pro zasvěcené bylo velkým zážitkem vystoupení trubačského tria s výkladem symboliky lovecké hudby a ukázky vábení jelenů v podání mistra České republiky 2010 Davida Prince. Velké pozornosti dětí, ale i dospělých, se těšily soutěže v rámci lesní pedagogiky, ukázky sokolnictví, projíždky koňskými kočáry a soutěže na laserové střelnici. Na své si přišli také milovníci moderní lesnické techniky a sil-

Povídání, kvízy a doplňovačky o zvěři a dalších obyvatelích lesa děti obzvlášť bavilo.

pokračování na str. 6. »

Na tomto stanovišti lesník trpělivě odpovídal na zvědavé dotazy dětí, proč a jak se lesy těží.

ných strojů, ale i historických unikátů. Ojedinelou sbírku historických motorových pil zde představil Otakar Rada, emeritní profesor brněnské lesnické fakulty. O hudební doprovod se postaraly dechová kapela a country skupina. Příjemné odpoledne v lesích na Křemešníku pomohly finančně zajistit partnerské firmy - doda-

vatelé a odběratelé Městské správy lesů, Město Pelhřimov, Kraj Vysočina a SVOL; organizačně se na jeho přípravě podílela agentura Agrotom Marketing.

Bc. Marie Růžková

Přirozená obnova hlavních dřevin na Vysočině

SVOL a Městská správa lesů Pelhřimov s. r. o. uspořádaly 13. září odborný seminář „Přirozená obnova hlavních dřevin v podmínkách Vysočiny“. O účast na semináři byl značný zájem, přitomno bylo více než 70 účastníků. Jejich početná diskuze v průběhu dne ukazovala, že zvolené téma je pro lesníky stále zajímavé a aktuální. Venkovní ukázky proběhly na lesním majetku města Pelhřimova, který obhospodařuje Městská správa lesů Pelhřimov s. r. o. od roku 1991, a byly zaměřeny na práci s přirozenou obnovou původních a nejrozšířenějších dřevin - smrku, buku a jedle. Podíl přirozené obnovy v letech 1998-2007 dosáhl v městských lesích 35 % z celkové plochy obnovených porostů, v současnosti představuje přibližně 45% celkové obnovy. Přirozenou obnovou se nejsnáze a plošně nejvíce obnovuje smrk, ale v posledních letech je dosahováno dobrých výsledků i v přirozené obnově buku.

Dopolední část semináře proběhla na hotelu Křemešník formou odborných referátů. Této části se zúčastnil i starosta města Pelhřimova Leopold Bambula. Účastníky akce přivítal jednatel pořádající společnosti Ing. František Kučera a po té je zevrubně seznámil s historií a současností lesů města Pelhřimova. Druhý referát o výsledcích hospodaření za uplynulých dvacet let a o využívaných způsobech obnovy městských lesů přednesl Ing. Martin Kodeš. Dále vystoupil Ing. Lumír Dobrovolný z Ústavu zakládání a pěstění lesa brněnské lesnické a dřevařské fakulty. Jeho referát byl zaměřen na reprodukční potenciál buku v přirozené obnově při přeměně smrkových monokultur, ve kterých je buk pouze vtroušen. Další příspěvek „Biodiverzita přírodě blízkých lesů Pelhřimovska“ přednesl Ing. Luděk Čech, pracovník Agentury ochrany přírody a krajiny ČR. Přednáškovou část zakončil docent Marian Slodičák z Výzkumného ústavu lesního hospodářství a myslivosti v Opocně vystoupením na téma „Přeměna smrkových monokultur na smíšený porost“. (Sborník přednášek je k dispozici na webu SVOL v kategorii Publikace).

Lesní porosty v městských lesích lze z pohledu jejich možné přirozené obnovy rozdělit do tří skupin. Tu první tvoří porosty nevhodné pro přirozenou obnovu. Jsou to porosty, u nichž je přirozená obnova z různých důvodů obtížně proveditelná či nežádoucí. Zpravidla se jedná o porosty prořezané se sníženým zakmeněním, zabuřené-

lé, porosty na vysychavých a kamenitých stanovištích či porosty z jiných důvodů pro přirozenou obnovu nevhodné. V těchto porostech je obnova prováděna holosečně.

Další skupinou jsou smrkové monokultury, kde je možno přirozeně obnovovat smrk a podíl melioračních a zpevňujících dřevin je možné zajistit pouze jejich výsadbou. Při podrostowním způsobu hospodaření na stanovištích se spontánním a masivním zmlazováním smrku je nutné provádět obnovu melioračních a zpevňujících dřevin, zejména buku a jedle, v dostatečném časovém předstihu. Výsadbou těchto dřevin je realizována forma oplocených skupin či podsadeb v návětrných okrajích či zpevňujících žebrech uvnitř porostů. Vzhledem k převládajícím směrům větrů je nejvhodnější orientace těchto pásů ve směru od severu k jihu. Otevřené porostní stěny v okolí těchto vložených obnovních prvků jsou často východiskem pro nástup přirozeného zmlazování smrku. Na stanovištích přirozeně sušších nebo částečně zabuřených je vhodné podpořit přirozenou obnovu smrku zraněním povrchu půdy.

Třetí skupinou jsou porosty se smíšenou dřevinou skladbou, tedy v místních podmínkách zejména porosty se zastoupením buku či jedle. Zde je možno přirozeně obnovovat dřeviny včetně úplného či částečného podílu melioračních a zpevňujících dřevin. I v těchto porostech platí, že je nutno v předstihu nejprve obnovovat buk nebo jedli mírným procloněním mateřského porostu. Při plošném a výraznějším snížení zakmenění zpravidla nastupuje intenzivní zmlazení smrku, které ztíží či znemožní přirozenou obnovu jiných dřevin. Specifickou skupinu tvoří porostní skupiny s vtroušeným bukem. V dostatečném časovém předstihu, minimálně 10-15 let před uvažovaným počátkem obnovy je nutné porost mírně proclonit v bezprostředním okolí těchto buku. Ochrana proti okusu srnčí zvěří u vzniklých bukových náletů není zpravidla potřebná. V okrajových částech lesních komplexů, kde je v zimním a jarním období větší koncentrace zvěře, se potřeba oplocení řeší individuálně. V porostech, kde chceme dosáhnout zmlazení jedle, je ochrana proti okusu srnčí zvěří nutností. Jedle v lesích města v uplynulých cca 15 letech pravidelně plodí s intervalem 2-3 let a zmlazuje se. Ale jakožto dřevina pomalu rostoucí a abnormálně citlivá na poškození okusem bez dostatečné ochrany proti zvěři

neodrůstá. U přehoustlých nárostů smrku a buku vzniklých cestou přirozeného zmlazení je nutné včas zahájit jejich výchovu. První zásah se provádí zpravidla do 2-3 let po smýcení mateřského porostu schematicky křovinořezem, vyřezáním pruhů o šíři 1-1,5m ve dvou směrech kolmo na sebe.

Venkovní pochůzka

Odpolední část programu byla věnována praktickým ukázkám práce s přirozenou obnovou v lesních porostech. První ukázka byla zaměřena na počáteční fázi přirozené obnovy smrku. Ve smrkové monokultuře o výměře téměř 10 ha byly v časovém předstihu umístěny skupiny buku a jedle na celkové ploše 1,10 ha. Jelikož byl tento porost v roce 1995 silně postižen vrcholkovými zlomy a polomy způsobenými námrazou, byly tyto meliorační dřeviny přednostně umísťovány do míst po polomu silně proředených. Ve východní části porostu, v souladu s plánovaným těžebním postupem, bylo provedeno zranění půdního povrchu se záměrem usnadnit přirozenou obnovu smrku. Na části plochy porostu je již v současnosti odrůstající zmlazení smrku.

Druhá ukázka byla věnována výchově nárostů buku z přirozené obnovy. V obou předvedených porostech byla po odtěžení mýtního porostu na ploše cca 0,25 ha provedena prostřihávka přirozeně zmlazeného buku. Zásahy byly provedeny schematicky křovinořezem vyřezáním pruhů o šířce přibližně 1m ve dvou směrech kolmo na sebe. Ponechané skupinky buku budou dále vychovávány již individuálními zásahy se zaměřením na přednostní odstranění netvárných a předrůstavých jedinců. Obdobným způsobem je postupováno i u jiných dřevin, šířka vyřezaných pruhů v první prostřihávce je u smrku 1,5 m.

Další zastavení bylo ukázkou obnovy vtroušených buků ve smrkových porostech. V předvedeném porostu ve věku cca 100 let a s výměrou 3,5 ha je jednotlivě či skupinkovitě přimíšen do smrkové monokultury buk v počtu cca 25 ks. Tyto buky jsou evidentně starší než okolní smrkový porost a byly zde zřejmě ponechány při obnově předcházejícího porostu. V bezprostředním okolí těchto buků, zejména v místech s již sporadicky se objevujícími semenáčky buku, byl porost v letech 2000 a 2006 mírně procloněn. V současnosti je na ploše porostu cca 0,50 ha odrůstajícího zmlazení buku. Bukové semenáčky nebyly oploceny ani jiným způsobem chráněny proti okusu zvěří.

Poslední venkovní stanoviště bylo vybráno jako ukázka přirozené obnovy buku a jedle. Porost s plochou 0,31 ha a zastoupením dřevin BK 65 %, JD 35 %, SM + byl v roce 1995 mírně procloněn a následně celý oplocen. V následujících letech byl dalšími dvěma těžebními zásahy dále rozpracován s cílem podpořit přirozenou obnovu jedle a buku. Nyní je téměř na celé ploše podrostlý náletovou směsí dřevin buku, jedle a smrku o výšce od 0,2 do 1,5 m. Zbývající část mateřského porostu se stávajícím zakmeněním 3 bude vyklišena jedním těžebním zásahem a po dosažení potřebné výšky nárostů bude odstraněno oplocení.

Místní zkušenosti s přirozenou obnovou lze shrnout do několika následujících bodů. Obnova porostů přirozenou cestou je záležitost dlouhodobá, výsledky po provedené přípravě porostů je možno očekávat zpravidla až po 8-10, či více letech. Úspěšně lze obnovovat i dřeviny v porostech nepřevládající či jenom přimíšené. Jedním ze základních předpokladů pro úspěšnou přirozenou obnovu jsou přiměřené stavy spárkaté zvěře, které je možno definovat poměrně jednoduše - jsou to takové stavy, které ještě přirozenou obnovu dřevin umožňují.

U dřevin abnormálně citlivých na okus či v místech s přirozeně vyšší koncentrací zvěře je nejučinnější ochranou oplocení obnovovaného porostu či jeho části. Těžebně uvolněné skupiny nárostů je nutno intenzivně a včas vychovávat prostřihávkami či prořezávkami.

Ing. Martin Kodeš

Z exkurze v lesích města Brna

Přechod k nepasečnému způsobu hospodaření

Lesy města Brna, a. s. uspořádaly 6. září ve spolupráci s regionální organizací SVOL Jihomoravského kraje odbornou lesnickou exkurzi na téma „Přechod k nepasečnému způsobu hospodaření na majetku se zvýšenou rekreační funkcí a přestavba smrkových monokultur na plochách postihovaných větrnými kalamitami“. Exkurze se zúčastnilo asi 60 lesníků ze všech koutů České republiky.

Historie brněnských městských lesů se začala psát v roce 1466, kdy město Brno získalo Deblínský hrad spolu s přilehlými dvaceti vesnicemi a přilehlým lesem. Usilovné snažení brněnských městských radních vedlo k tomu, že v roce 1938 vlastnilo město přes 7 500 ha lesních pozemků. Snaha o zcelování a zvětšování lesního majetku pokračuje i v novodobé historii a v současné době město Brno vlastní více než 8 200 ha lesa, což je největší obecní lesní majetek v České republice. Společnost Lesy města Brna, a. s. byla zřízena pro správu tohoto majetku.

V posledních letech je u brněnských lesů zřejmá snaha o přírodě blízký způsob hospodaření s maximálním využíváním produkčního potenciálu lesů a podporou celospolečenských funkcí lesů tvořících rekreační zázemí jihomoravské metropole. Kromě správy svěřeného lesního majetku naše společnost vlastní lesní školky, pilu a manipulační sklad s výrobou frézovaných palisád a palivového dříví. O okolí Brněnské přehrady a správu drobných vodních toků se stará středisko rekreace. Od roku 2004 se společnost intenzivně věnuje výrobě energetické štěpky a za tímto účelem bylo zřízeno středisko služeb. Svou polohou jedinečná je obora Holedná, která se nachází přímo v intravilánu města Brna.

Přírodní podmínky brněnských lesů charakterizuje průměrná roční teplota 7 – 8 °C, roční srážkové úhrny kolísají mezi 450 – 650 mm. Geologické podloží je velmi různorodé a lokálně se značně odlišuje. Nejrozšířenějším LVS je 3. dubobukový (42 %), následují 4. bukový (28 %) a 2. bukodubový s necelými 28 %. V druhové skladbě dominují jehličnany (67 % - SM 41, BO 14, MD 7, JD 5), z listnáčů jsou nejvíce zastoupeny duby (18 %), buk (8 %) a habr (5 %). Exkurze byla zaměřena na dvě zcela odlišné lesní lokality. Dopolední ukázky byly v lesích na Deblínku, kde je nejvíce patrný odklon od holosečného způsobu hospodaření. V letech 1998 – 2010 se zde podařilo dosáhnout průměrného podílu přirozené obnovy 30 % a s přirozenou obnovou se zde pracuje v porostech jehličnatých, listnatých i smíšených. Odpolední část byla věnována kalamitním plochám mezi obcemi Lipůvkou a Blanskem, které v červnu 2010 postihla největší větrná kalamita v historii brněnských městských lesů, při které bylo zpracováno přes 65 tis. m³ dříví a vzniklo přes 70 ha holin.

Odklon od holosečí na Deblínku

První zastávka - Stará cesta – byla ve 100letém porostu s probíhající clonou obnovou s velice pestrá druhovou skladbou (JD a BK 23 %, SM a BO po 18 % doplněné MD 8%, DG 5 %, DB 3%) na lesním typu 3S1. Většina skutečných těžeb za poslední desetiletí (900 m³ tj. – 62 m³/ha) byla motivovaná úpravou porostních podmínek za účelem přirozené obnovy a dosažení diferencované směsi stanovištně vhodných dřevin. Preferencí zdravotního výběru převládá v těžbě smrk (46 %) a borovice (18 %). I přes skutečnost, že zde obnova mateřského porostu probíhá výhradně využitím přirozené obnovy, obnovní potenciál smíšeného mateřského porostu se podařilo využít jen z čas-

» pokračování na str. 7. »

ti, protože v růstové fázi náletu a nárostu zcela převládá buk a nedaří se zatím docílit žádoucího zastoupení ostatních přímíšených dřevin. Jejich zastoupení je zajišťováno pomístně umělou výsadbou. Druhá zastávka, na lokalitě Drápalky, ilustrovala nejprve obnovní postupy v porostech mýtního věku (okolo 100 let) s převahou smrku (81 – 95 %) především na stanovištích svěžích bučin (4S2). Ve smrkových porostech doplněných borovicí (4 – 25 %) a modřínem (6 – 10 %) byla obnova zahájena v semenném roce 1996 mechanickou přípravou půdy. Dostavila se obnova všech dřevin mateřského porostu (nyní růstová fáze mlaziny), podporuje se přítomnost brýzy jako meliorační dřeviny. Přirozená obnova je pomístně doplňována douglaskou, která bude mít především zpevňující úlohu. Obnova mateřského porostu byla v minulém decenniu ovlivňována vyšším podílem větrných nahodilých těžeb.

Na stejné lokalitě (Drápalky) byla k vidění východiska i výsledky počáteční fáze přeměny porostu (140 let, 4S2) s nižším podílem smrku (65%), kde byl ve 20% zastoupen buk, 10% borovice a 5% jedle. Clonný obnovní postup začal v roce 1998 nejprve negativním výběrem a posléze cíleným podnícením přirozené obnovy buku. Nyní v náletech převažuje buk (86%), který musel být oplocen proti případným škodám zvěří. Smrk je v obnově zastoupen 14 %, jednotlivě se vyskytuje BO i JD. Na této ukázce byl nepřehlédnutelný pozitivní vliv buku a brýzy na obohacení půdy ve smrkových porostech.

Přirozená obnova smíšeného lesa s převahou buku (36 a 92%) na stanovištích bohatých a hlinitých dubových bučin (LT 3B6, 3H2) byla náplní třetího bodu exkurze v oblasti zvané „Pravková“. Bukové porosty doplněné DB (10 a 4%), JD (7 a 2%) a MD(10 a 2%) ve věku okolo 100 let byly v roce 1998-2010 postupně rozpracovány. Bukové nálety bylo nutno oplotit, především pro zachování a ochranu podílu vtroušených dřevin DGL, JV a JD. Tyto dřeviny jsou také podporovány při prvních výchovných pěstebních zásadách pro vytvoření stabilního smíšeného lesa.

Na Lipůvce

V důsledku působení opakovaných větrných kalamit, zejména v posledních dvaceti letech docházelo v lesích mezi obcemi Lipůvkou a Blanskem k úplnému nebo částečnému rozvratu předmýtních a mýtních smrkových porostů na velkých plochách s následným zvýšeným výskytem kůrovce. Výše ročních nahodilých těžeb v důsledku škod větrem (nebo sněhem) v posledních dvou decenních pravidelně představovala jednu třetinu až jednu polovinu plánované roční těžby. Významným faktorem, který se rovněž podílí na destabilizaci smrkových monokultur na stanovištích živné řady 3. a 4. LVS, je napadení smrku ve všech věkových stupních václavkou (Armillaria sp.). V důsledku nestability těchto smrkových porostů jsme měli připravené plány přestaveb smrkových porostů na těchto kalamitních plochách.

Dne 12. 6. 2010 bylo uvedené území postiženo větrnou kalamitou, jaká v novodobé historii brněnských lesů nemá obdoby. Následkem nárazu větru o síle orkánu, který doprovázel večerní bouři, bylo poškozeno velké množství lesních porostů ve stáří 30-150 let věku. V následujících měsících muselo být zpracováno 65 000 m³ kalamitního dříví, vzniklo přes 70 ha kalamitních holin. Nejvíce poškozeny byly smrkové monokultury předmýtního a mýtního věku, velké škody však vznikly i v mýtních porostech bukových.

Při plánování obnovy lesa na kalamitních plochách na podzim 2010 bylo zřejmé, že postupy obnovy lesa na holinách po smrkových monokulturách a postupy obnovy lesa na holinách v porostech listnatých budou vyžadovat zcela odlišný přístup.

Při obnově lesa po zničených smrkových monokulturách bylo postupováno tradičním způsobem. Vyklizené plochy

Ukázka obnovních postupů v porostech mýtního věku s převahou smrku na stanovištích svěžích bučin, lokalita Drápalky.

Přirozená obnova smíšeného lesa s převahou buku na stanovištích bohatých a hlinitých dubových bučin, lokalita Pravková.

byly (při absenci jakékoliv přirozené obnovy) připraveny půdními frézami a na tyto připravené plochy byla dle zpracovaných pěstebních projektů provedena jarní výsadba dle jednotlivých dřevin s následnou ochranou proti zvěři. Při volbě dřevin byl kladen důraz zejména na kriteria stability a produkce budoucích porostů při zajištění ekonomické a provozní zvládnutelnosti pěstebních prací až do fáze zajištění kultur. Jako hlavní dřeviny byly použity modřín, douglaska a jedle bělokorá, z listnáčů pak dub a buk. Se smrkem jako hlavní dřevinou se počítá pouze na stanovištích mimo kalamitní plochy.

Na vyklizených kalamitních plochách v porostech listnatých byla při terénních šetřeních vyhodnocována možnost obnovy těchto porostů přirozenou cestou. Byla

hodnocena dřevinná skladba přirozené obnovy, její hustota a rovněž zdravotní stav (velké množství náletů bylo zničeno či poškozeno kalamitou). U jednotlivých porostů tak byl vyhodnocen předpoklad zajištění, či nezajištění přirozenou obnovou a stanoven postup obnovy.

Exkurze na majetku ve správě Lesů města Brna, a. s. přinesla zdařilé ukázky přechodu k nepasečnému způsobu hospodaření a postupy přestavby smrkových monokultur na plochách zničených větrnou kalamitou. Jistě bude zajímavé další vývoj u těchto porostů nadále sledovat.

Ing. Jiří Neshyba
ředitel Lesů města Brna, a. s.
předseda RO SVOL Jihomoravského regionu

Využívání přírodních procesů na Dokesku

Sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů a Městské lesy Doksy, s. r. o., uspořádaly pod záštitou a s finančním přispěním ministerstva zemědělství ve dnech 21. – 22. září seminář „Hospodaření na obecním majetku s vysokou rekreační funkcí, využívání přírodních procesů v borových a smrkových porostech nižších poloh“.

V příjemném prostředí Lesního hotelu v okrajové části města Doksy se sešlo 36 účastníků a 8 přednášejících, aby prošli bohatým programem, kterým provázal po oba dny jednatel Městských lesů Doksy Ing. Petr Válek. Dva úvodní referáty předsedla Ing. Jana Čácká z Jablonecké pobočky Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů. První se dotýkal škod rekreačními a sportovními aktivitami v lesích. Bohužel tato problematika zůstává doposud na okraji odborného zájmu, přestože se zvyšujícím se tlakem veřejnosti na využívání lesů pro své volnočasové aktivity bude narůstat i množství konfliktů. Je jistě nejvyšší čas začít s širší diskusí o povinnosti vlastníka strpět obecné užívání v takovém rozpětí, jaké najdeme nejen v naší legislativě, ale především ve vnímání laické veřejnosti. Pozitiva obecného užívání lesa včetně

finančního mají všichni až na vlastníka lesa, na jeho vrub jdou pouze negativa. Ve druhém referátu došlo na lesnickou legislativu ve vztahu k rozdílným povinnostem vlastníků obecních a jiných majetků. Oba referáty měly společnou otázku „Jaká je objednávka společnosti vůči lesu a co vše je možné vyžadovat od vlastníka lesa bez náhrady?“ Diskuse účastníků semináře potvrdila, že stávající stav je neúnosný a je nezbytné se touto otázkou hlouběji zabývat.

Dr. Dirk Roger Eisenhauer ze Státního podniku Saské lesy ve svém referátu „Pěstování borovice v Sasku, zvyšování zastoupení listnatých dřevin a jedle na písčitých půdách v saských lesích“ podal zajímavé informace o možnostech změn dřevinné skladby. Výsledky se opíraly o dlouholetý výzkum a potvrdily možnosti využívání přírodních procesů v borových porostech a přeměnu druhové skladby v závislosti na podmínkách stanoviště. Ing. Jiří Smejkal, také z pobočky ÚHUL v Jablonci nad Nisou, se ve svém vystoupení zabýval typologií jako základu pro využívání přírodních procesů v pěstování lesů a obhospodařování obecního majetku. Příspěvek docenta Mariana Slodičáka z Výzkumné stanice Opočno zaměřený na pěstování a zakládání borových porostů uvedl do diskuse problematiku blízkou dokeskému regionu, kde je borovice hlavní hospodářskou dřevinou. Prezentoval metodu obnovy, zakládání a výchovy borových porostů na HS 13, která vychází z dlouho-

letých výsledků výzkumných ploch v borových porostech. Na tento referát navázal Ing. Jiří Souček ze stejného pracoviště v Opočně, s informacemi o možnostech a limitech zvyšování MZD v borových porostech na HS 13.

Přednesené referáty byly vhodným úvodem pro terénní část semináře, která následovala po obědě. Účastníci si prohlédli část městského majetku v borové oblasti silně zatížené rekreací v širším okolí Máchova jezera. Terénní ukázky byly zaměřeny na obnovu borovice pod porostem a na holé ploše vedle matečného porostu. Na ukázky obnovy navázaly ukázky různých druhů výchovy vycházející z podmínek obnovy porostů. Živě se diskutovalo o limitech uplatnění přírodních procesů zejména při využívání přírůstu na porostní ploše a obnovy pod porostem, diskutabilní se ukázal také tlak na vyšší podíl MZD na chudých borových stanovištích.

Večerní blok přednášek byl zaměřený na smrkové hospodářství. Ing. Radek Šmudla z Lesprojektu východní Čechy představil metodiku stanovení cílové tloušťky ve smrkových porostech při změně hospodářského způsobu. Měření a závěry přímo vycházely z dat získaných na trvalých zkusných plochách založených na městském majetku Doksy. Teoretickou část semináře zakončil docent Jiří Remeš z pražské lesnické fakulty příspěvkem „Možnosti uplatnění výběrných principů ve smrkových porostech nižších poloh“. Diskuse na téma smrkového hospodářství se plně rozvinula druhý den semináře, který byl věnovaný pochůzce po smrkové části městského majetku Doksy. Ukázky byly rozděleny na dvě části. Nejprve bylo prezentováno pěstování smrku na vhodných stanovištích inverzních poloh pískovcových roklí, ukázky byly zaměřeny na přirozenou obnovu pod porostem, využívání clony mateřského porostu k výchově a stanovení cílové tloušťky. Na závěr účastníci shlédli přeměny smrkových porostů na nevhodných bohatých stanovištích vyvršelin, kde se lesníci městských lesů snaží vypořádat s přeměnou a obnovou smrkových porostů, které se rychle rozpadají pod vlivem větru a kůrovce. Byly zde prezentovány úspěšné umělé obnovy kalamitních holin listnatými dřevinami přirozené druhové skladby.

Seminář měl mnoho kladných ohlasů a prokázal, že má smysl, aby se odborníci z různých oblastí lesního hospodářství (mezi účastníky byli pracovníci LČR, státní správy, ÚHÚL, ochrany přírody, VÚLHM) setkávali a předávali si zkušenosti, názory a informace. Z diskuse jednoznačně vyplynula shoda nad některými problémy, které trápí současného vlastníka lesa bez ohledu na to, jestli je to stát, obec nebo fyzická osoba.

Sborník ze semináře je k dispozici na stránkách SVOL v kategorii Publikace.

Ing. Petr Válek
jednatel Městských lesů Doksy, s. r. o.

Odborná lesnická exkurze SVOL do Belgie

Naše cesta za poznáním belgického lesnictví se uskutečnila ve dnech 19. – 23. září. Do ardenského městečka Bastonge jsme dorazili po celodenní cestě autobusem večer.

Druhého dne dopoledne nás čekala návštěva na majetku rodiny Jean – Francois de le Court v Suxy, která vlastní lesy o výměře 670 ha a hospodář zde od roku 1900. V té době zakoupil majetek prapředek současných majitelů kompletně vytěžený. Noví majitelé začali vysazovat zejmé-

na smrk, douglasku a dub. Od roku 1965 se stává hlavní hospodářskou dřevinou douglaska. Po kalamitě způsobené vichřicí v roce 1990 vznikli na podmáčených stanovištích menší holiny, které se majitel rozhodl nezalesňovat a staví zde malé vodní nádrže. Pozemky však zůstávají evidované jako les. Část majetku je zahrnuta do systému Natura 2000. Hlavním požadavkem v Belgii je listnaté porosty opět obnovit listnáči; na takovou výsadbu je vlastníkům poskytována náhrada. Další finance N2000 jdou na rekonstrukce nepůvodních porostů a speciální projekty.

Valonský lesní zákon

Překvapil nás velice liberální lesní zákon Valonska (jižní část Belgie). Holo-sečný způsob hospodaření je povolen v rozsahu 5 ha v jehličnatých porostech a 3 ha v listnatých porostech. Obmýtlí porostů není stanoveno a je pouze věc vlastníka, v jakém věku bude porost mýtí! Lhůta zalesnění není stanovena, vlastník může ponechat vytěženou plochu přirozenému vývoji. Jediným omezením je, že nesmí být využita k jiným účelům. Lesní zákon sice zná typologii, genetickou klasifikaci sadebního materiálu a doporučenou dřevinnou skladbu, vlastníci si však může v hospodářském lese zalesňovat dřevinami dle svého rozhodnutí a v jím zvoleném počtu sazenic na hektar. Stát po vlastníkově nepožaduje žádná hlášení statistických údajů.

Soukromé ani veřejné lesy nejsou v Belgii veřejně přístupné! Přístup do lesů je možný po vyznačených cestách a sběr lesních plodů je možný pouze v okolí těchto cest a výhradně pro vlastní potřebu. Stát podporuje zpřístupňování lesů veřejnosti, probíhá to však na základě smluvních vztahů a za úhradu, popř. poskytnutí daňových úlev.

Značným překvapením pro většinu z nás byla informace, že prodej dříví zde probíhá téměř výhradně tzv. „na stojato“, nebo jinak také na lokalitě „P“. U vybraných porostů určených k prodeji vlastníci vyznačí těžbu, změří obvody kmenů ve výšce 1,5 m a pro sebe si spočítá kubaturu v tloušťkových (obvodových) třídách a svoji minimální cenu. Vlastníci vytvořili v Belgii regionální odbytová družstva. Tato družstva shromáždí 3x ročně nabídku (číselníky) svých členů a vydají katalog. Zájemci si mohou porosty prohlédnout a v určitý den proběhne dražba. Pokud je dosažena požadovaná minimální cena, porost je prodán a cena je konečná (již neprobíhá měření vytěženého dříví, vlastník pouze kontroluje, zda je těženo pouze vyznačené). Důvodem výše uvedeného postupu je, jak jsme se dozvěděli, výrazně vyšší daňové zatížení vlastníka lesa při prodeji hotového vytěženého dříví.

Působení zvěře na lesní porosty bylo nepřehlédnutelné na mnoha námi navštívených místech. Vzhledem k tomu, že zemědělské pozemky jsou v této oblasti oploceny z důvodu pastvy dobytka, je zvěř odkázána téměř výhradně na lesní porosty. Plány lovu se vyhotovují pouze u zvěře vysoké. Výše lovu zvěře srnčí a černé nejsou regulovány. Na místech s vyšší koncentrací zvěře je takřka nemožné založení kultur bez ochrany (oplocení). Výkon myslivosti je v pravomoci vlastníka od výměry 50 ha. V lesích veřejných (obecní nebo státní) se honitby pronajímají dražbou. Cena za pronájem se pohybuje ve výši 100-200 EUR/ha/rok.

Odpoledne jsme se přesunuli do obce Alle-sur-Semois, kde se nachází lesní škola pana Roberta Ponceleta. Škola na výměře 35 ha produkuje 1,5 mil. sazenic. Stále se zvyšuje podíl obalovaných sazenic (nyní cca 350 000 ks). Pěstují se zde hlavní druhy dřevin SM, DG, MD, DB, BK, OL, JV a sazenice na vánoční stromky. Pan Poncelet nás provedl celým údolím,

ve kterém se jeho školka nachází a rovněž nám ukázal halu se zázemím pro zaměstnance, třídičku sazenic, klimatizační sklad a sklad chemikálií. Školka má pouze 2 stálé zaměstnance a 5-6 sezónních pracovníků. Na služby při výsadbě, kterou také dodavatelsky provádí, si najímá další pracovníky.

Lesnictví v Belgii

Po návratu do hotelu nás ještě čekalo setkání s panem Michele Terlindenem, generálním sekretářem Belgické lesnické královské společnosti (obdoba České lesnické společnosti). Zajímavostí je, že jakákoliv belgická instituce, která existuje více než 50 let, si může do svého názvu zahrnout slovo, „královská“. Dozvěděli jsme se, že lesnatost Belgie činí 22 % území. Je však výrazný rozdíl mezi jihem Belgie – Valonskem, kde je lesnatost 35 % a severním Vlámskem, kde nedosahuje ani 10 %. V soukromém vlastnictví je 58 %

Ing. Janský diskutuje s belgickými lesníky při prohlídce arboreta v Tervuren.

Z regionu St. Hubert - březové porosty jako zdroj přirozené obnovy v oblasti revitalizovaného mokřadu projektu LIFE+ nahradily nepůvodní smrky.

lesních pozemků, 11 % jsou lesy státní (královské), 28 % tvoří lesy obecní a cca 3 % představují lesy církevní a nadační. Průměrná výměra soukromých lesů je asi 2,5 ha. Valonsko a Vlámsko mají odlišné předpisy pro hospodaření s lesem. Valonské jsou daleko liberálnější, Vlámsko má předpisy přísnější a více ekologicky orientované (převažuje certifikace FSC). V Belgii je snaha pěstovat dřeviny s kratším obmýtlím (u SM 55-60 let).

V Evropském parlamentu

Třetí den dopoledne nás čekala návštěva Evropského parlamentu. Po nezbytných bezpečnostních procedurách jsme se bludištěm dostali do jedné ze zasedacích místností, kde nás přivítal poslanec Hynek Fajmon, člen zemědělského výboru. Ve svém projevu kladně zhodnotil stav českých lesů a potvrdil potřebu jejich podpory. Rovněž se zmínil o stále silnějším tlaku a zvyšování požadavků environmentální politiky pro další programové období 2014 - 2020. Stanislav Janský představil poslancům sdružení SVOL a seznámil je s principy fungování naší organizace. Zdůraznil také stále vyšší požadavky, které jsou na vlastníky kladeny ze strany státu a skutečnost, že služby, které společnost od lesů požaduje, nejsou

vlastníkům dostatečně kompenzovány! Rovněž zdůraznil, že dotační tituly, které jsou v současné době poskytovány, jsou natolik složité, že drobní vlastníci na ně nedosáhnou, a to je špatné!

Poté vystoupila zástupkyně DG AGRI Evropské komise Maria de Gomez. Zhodnotila průběh stávajícího programového období, společnou zemědělskou politiku a program rozvoje venkova 2007 - 2013. Za čtyři roky bylo v EU vyčerpáno pouze 22 % alokovaných prostředků, což jen potvrdilo výše uvedenou kritiku pravidel. Společná zemědělská politika a dotační programy na období 2014 - 2020 se zatím připravují a účastníci se žádné konkrétní informace o připravovaných změnách nedozvěděli.

Vystoupení Ctibora Kocmana z DG ENVI Evropské komise bylo rekapitulací postupu implementace soustavy Natura 2000 v ČR. Na připomínku kolegy Janské-

li pouze část věnovanou území Ameriky. Některé exempláře vyvolávaly náš oprávněný obdiv (např. porost stromových magnolií, araukarií apod.).

Naše další kroky směřovaly do susedícího příměstského lesa s certifikací FSC a jeho části, kde v bukových porostech probíhá obnova. Provázeli nás ředitel městských lesů pan Patrick Huvenne. Z této části exkurze odcházela většina z nás se značně smíšenými pocity! Zvolený způsob obnovy a výsledky, které jsme viděli, nebyly dobrým základem pro vypěstování kvalitních porostů, jejichž kvalitní zbytky jsme mohli vidět. Plochy po větrné kalamitě na živných stanovištích byly ponechány 2 roky „přirozené obnově“. Ta se objevila jenom ojedinele a umělá obnova zde, jak jsme se dozvěděli, představovala cca 4 000 ks/ha odrostků dubu, lípy, jeřábu a břízy. Místní od následného porostu neočekávají kvalitní produkci, ale zvýšení biodiverzity.

Večer byl na hotelu připraven další program, tentokrát o projektu LIFE+ 3Water a organizaci ELO (Evropské sdružení vlastníků půdy). Slečna Barbora Bučková a pan Francesko Kinský z této organizace prezentovali projekt, kdy soubor opatření realizovaný z finančních prostředků fondu EU ve spolupráci s místními zemědělci a lesníky má zlepšit vodní a mokřadní biotopy.

Dalšího dne jsme navštívili objekt v regionu St. Hubert, kde se lesníci věnují práci s veřejností. Při venkovní exkurzi jsme viděli vyhlídku na pozorování zvěře, která je pro veřejnost přístupná pouze po vyznačených cestách. Poté nám revírník ukázal mokřad o výměře 24 ha, který byl vytvořen vykácením nepůvodního smrkového porostu a zavezením meliorační sítě za finančního přispění EU v systému Natura 2000. Zdejší lesy jsou jako veřejné zpřístupněny návštěvníkům, nikoli však k volnému pohybu.

Po krátkém zastavení v městečku St. Hubert, kolébce slavné myslivecké tradice, naše cesta pokračovala do kraje Libin, kde jsme již byli očekáváni ředitelem zdejší lesní správy a jeho podřízenými. Státní lesy jsou rozčleněny do regionálních ředitelství (cca 30 000 ha), lesních správ (cca 9 000 ha) a revírů (cca 750 ha). Revírník zde spravuje především lesy veřejné. Vykonnává též funkci státní správy, má však spíše funkci poradní než sankční. Vyznačuje těžby a organizuje krom jiného také prodej dříví (dražbou na lokalitě „P“). U obecních lesů bývá specifické zadání. Obchodníci vydraží těžbu veškerého dříví, patří jim však pouze dříví silnější než 20 cm, ostatní musí nechat ležet a obec ho prodává svým obyvatelům na palivo. Lesníci státní správy zde mají rovněž v kompetenci sestavování plánů lovu.

Paní Kristin Sanchez nás seznámila s částí lesa, která slouží jako modelový objekt pro výuku a zkoušky nových lesníků (kladivkářů), kteří mají za úkol vyznačování těžeb. Les je majetkem obce, má výměru 240 ha a nachází se v nadmořské výšce 350-400 m n. m. Jedná se převážně o bukový les s příměsí dubu, má být obhospodařován jako les výběrný s cílem vytvářet víceetážový porost s volnou korunou. Tento způsob obhospodařování bude mít za následek vymizení dubu, což ale místním lesníkům nikterak nevádí, protože zdejší buk je velmi kvalitní a je pro ně cennější dřevinou. Návratná doba výběrné těžby do jednotlivých částí je 12 let.

Na zpáteční cestě do hotelu jsme se ještě zastavili u památníku osvobození z 2. světové války. Ráno jsme pak nastoupili dlouhou cestu domů. Všichni jsme si s sebou odnášeli obrovské množství informací a pěkné zážitky. Díky za to patří Ing. Stanislavu Janskému za obětavou organizaci a rovněž Ing. Petru Vovesnému, který nám celou exkurzi velmi kvalifikovaně překládal z francouzštiny.

Karel Klíma
ředitel Lesního družstva obcí Měřín

Zájemci o členství ve SVOL jsou vítáni. Pro další informace se obraťte na naši kancelář v Pelhřimově, nebo navštivte webové stránky www.svol.cz.